

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

ફોજદારી સુધારણા અરજી (સબોડિનેટ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલ આદેશ સામે)

નંબર ૫૩૫/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ એસ. જી. શાહ.

સહી/-

૧ શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી હા.

આપવામાં આવી શકે છે?

૨ પત્રકારને સંદર્ભ કરવામાં આવશે કે નહીં?

હા.

૩ શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?

ના.

જ શું આ કેસમાં ભારતનું બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા ના.

કોઈ આદેશના અર્થઘટને સંબંધિત કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો

સમાવેશ થાય છે ?

જયસુખ @જયેશ મુલજિભાઈ રણપરીયા (પટેલ)....અરજદાર (ઓ)

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય.....પ્રતિવાદી (ઓ)

ઉપસ્થિતિ :

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી વિરલ કે શાહ, એડવોકેટ સાથે શ્રી નિરુપમ નાનાવતી, વરિષ્ઠ સલાહકાર.

પ્રતિવાદી (ઓ) નંબર ૧ માટે અધિક સરકારી વકીલ શ્રી મનન મેહતા સાથે સરકારી વકીલ શ્રી મિતેશ અમીન.

કોરમ: માનનીય શ્રી ન્યાયમૂર્તિ એસ. જી. શાહ

તારીખ: ૨૦/૧૦/૨૦૧૬

સી.એ.વી ચુકાદો

૧. નિયમ.શ્રી મનન મહેતાના વિદ્વાન સરકારી એડવોકેટ શ્રી મિતેશ અમીને જાણ્યું કે એપીપીએ પ્રતિવાદી નંબર ૧-ગુજરાત રાજ્ય માટે નિયમની નોટિસની સેવા માફ કરી દીધી છે.
૨. અરજદારના વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી વિરલ કે. શાહ તેમજ શ્રી મનન મહેતાના વિદ્વાન સરકારી એડવોકેટ શ્રી મિતેશ અમીન સાથે વિદ્વાન વરિષ્ઠ એડવોકેટ શ્રી નિરુપમ નાનાવતીએ પ્રતિવાદી-રાજ્ય માટે એપીપી શીખ્યા.રેકૉર્ડ પર ધ્યાન આપ્યું.
૩. અહીં અરજદાર પર જામનગર સિટી 'એ' ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશનના સંદર્ભમાં ૨૦૧૬ના આઈ-સી. આર. નંબર ૧૦૫ દ્વારા આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૮૪, ૪૬૭, ૪૬૮, ૫૦૪, ૫૦૬ (૨), ૩૪ અને ૧૨૦ (બી) હેઠળ નોંધાયેલો આરોપ છે. એફ. આઈ. આર. માં આરોપ એ છે કે ૧૦૦ કરોડ રૂપિયાથી વધુની મિલકત બનાવટી પાવર ઓફ એટર્ની ડીડ દ્વારા વેચવામાં આવી છે.તેથી, ૧૩ જેટલા આરોપીઓ સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાંથી હાજર અરજદાર આરોપી નંબર ૧ છે.
૪. જો કે, હાલમાં, એલ. સી. બી. પોલીસ સ્ટેશન, જામનગરના પી. આઈ. દ્વારા આક્ષેપિત આદેશની તારીખ ૨૨/૭/૨૦૧૬ અને ૧૩/૬/૨૦૧૬

ના પત્રોની નીચે ૨/૭/૨૦૧૬ છે, જેને જામનગરના મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અરજીઓ તરીકે ગણવામાં આવે છે.આવી પત્ર અરજીઓ દ્વારા, તપાસ અધિકારીએ અંગ્રેજી ભાષામાં વોરંટ જારી કરવાની વિનંતી કરી છે જેથી તેઓ વર્તમાન અરજદાર પર આવા વોરંટને અમલમાં મૂકવા માટે સક્ષમ બને, જેમાં આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે તે તેની ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે અને અન્ય રાજ્યમાં તેના છુપાયેલા સ્થળોની પસંદગી કરીને રજૂ કરે છે કે અન્ય રાજ્યમાં, આવા કોઈપણ આરોપીની ધરપકડ કરવા માટે અંગ્રેજીમાં કોર્ટનું વોરંટ જરૂરી છે.ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ ૭૦ ના સંદર્ભમાં આવા વોરંટ માટે વિનંતી કરવામાં આવે છે.

૫. જો આપણે અરજીનો અભ્યાસ કરીએ, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજીમાં એકમાત્ર આરોપ એ છે કે જ્યારે તપાસ અધિકારીએ આરોપીની ધરપકડ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, ત્યારે તે તેના છેલ્લા જાણીતા સરનામાં પર મળી શક્યો ન હતો અને જો કે તેની આગોતરા જામીન માટેની અરજી રદ કરવામાં આવી છે, તે તપાસ અથવા ધરપકડ માટે ઉપલબ્ધ નથી અને તેથી, તે ફરાર છે અને ધરપકડ ટાળી રહ્યો છે અને કદાચ તે અન્ય કોઈ રાજ્યમાં છુપાઈ ગયો છે અને તેથી, તેની વધુ નજીકમાં ધરપકડ કરવાની કોઈ શક્યતા નથી અને તેથી, જ્યારે અન્ય રાજ્યની પોલીસ અંગ્રેજીમાં

કોર્ટ દ્વારા વોરંટની માંગ કરી રહી છે જેથી આવા અન્ય રાજ્યમાં છુપાયેલા વ્યક્તિની ધરપકડ કરી શકાય. અંગ્રેજીમાં દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૦ હેઠળ વોરંટની જરૂર છે. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવે છે કે અરજદાર તેના નિવાસસ્થાન પર જુદી જુદી તારીખો પર ઉપલબ્ધ ન હતો જે આવી અરજીમાં સૂચિબદ્ધ છે; ૨૭, ૨૮, ૨૯ મે, ૨૦૧૬ અને ૧૦, ૧૨, ૨૮, ૨૯ જૂન, ૨૦૧૬. જ્યારે અરજી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૦ હેઠળ વોરંટ માંગે છે, (ટૂંકમાં 'સંહિતા') ત્યારે શરૂઆતમાં કલમ ૭૦ની જોગવાઈનો અહીં ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર છે, જે નીચે મુજબ છે:—

ધરપકડના વોરંટનું સ્વરૂપ અને સમયગાળો:—

૧. આ સંહિતા હેઠળ કોર્ટ દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ દરેક ધરપકડનું વોરંટ લેખિતમાં હશે, જેના પર આવી કોર્ટના અધ્યક્ષ અધિકારીની સહી હશે અને તેની પર કોર્ટની મહોર હશે.

૨. આવા દરેક વોરંટ જ્યાં સુધી તેને જારી કરનાર કોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં ન આવે અથવા તેનો અમલ ન થાય ત્યાં સુધી અમલમાં રહેશે.

૬. ઉપરોક્ત જોગવાઈનું ખાલી વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે તે વોરંટ જારી કરવાની રીત પૂરી પાડે છે એટલે કે તે લેખિતમાં હશે અને કોર્ટના અધિકારી દ્વારા હસ્તાક્ષરિત હશે અને તેની પર કોર્ટની મહોર હશે અને તે કોર્ટ દ્વારા રદ ન થાય ત્યાં સુધી અથવા તેનો અમલ ન થાય ત્યાં સુધી અમલમાં રહેશે.તેથી, વ્યવહારીક રીતે, એવું લાગે છે કે, તપાસ અધિકારી ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૦ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ વોરંટ ઈચ્છે છે, તેમ છતાં, આવા વોરંટ જારી કરવાની જોગવાઈઓને સક્ષમ બનાવવી એ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૩ હેઠળ છે, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:-

“કલમ ૭૩.વોરંટ કોઈપણ વ્યક્તિને નિર્દેશિત કરી શકાય છે.

(૧) મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ અથવા પ્રથમ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ તેમના સ્થાનિક અધિકારક્ષેત્રની અંદરની કોઈપણ વ્યક્તિને ભાગી છૂટેલા કોઈપણ ગુનેગાર, ઘોષિત ગુનેગાર અથવા

બિનજામીનપાત્ર, ગુનાનો આરોપ ધરાવતી અને ધરપકડથી બચી રહેલી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે વોરંટ મોકલી શકે છે.

(૨) આવી વ્યક્તિ લેખિતમાં વોરંટની રસીદનો સ્વીકાર કરશે અને જેની ધરપકડ માટે તે જારી કરવામાં આવી હતી તે વ્યક્તિ તેના ચાર્જ હેઠળની કોઈ જમીન અથવા અન્ય મિલકતમાં હોય અથવા તેમાં પ્રવેશ કરે તો તેનો અમલ કરશે.

(૩) જ્યારે જે વ્યક્તિની વિરુદ્ધ આવા વોરંટ જારી કરવામાં આવે છે તેની ધરપકડ કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેને વોરંટ સાથે નજીકના પોલીસ અધિકારીને સોંપવામાં આવશે, જે તેને કલમ ૭૧ હેઠળ સુરક્ષા લેવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કેસમાં અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ લઈ જશે."

૭. તે નિર્ધિવાદ હકીકત છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૩ની પેટા કલમ (૧) માં "કોઈપણ વ્યક્તિ" સામે વોરંટ જારી કરવા માટે સંદર્ભ હોવા છતાં, તે પણ ચોક્કસ છે કે આવી "કોઈપણ વ્યક્તિ" પછીથી તે જ કલમમાં સમજાવવામાં આવી છે, જેમાં એવું કહેવામાં આવ્યું છે કે

"કોઈપણ ભાગી છૂટેલા ગુનેગાર" અથવા "ઘોષિત ગુનેગાર" અથવા "કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કે જેના પર બિનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપ છે અને તે ધરપકડથી બચી રહી છે."

૮. જ્યારે કે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૩ની પેટા કલમ (૩) માં સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે તે વ્યક્તિની ધરપકડ કરવામાં આવે છે, જેની સામે આવા વોરંટ જારી કરવામાં આવે છે, ત્યારે તેને અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ લઈ જવો જોઈએ, સિવાય કે કલમ ૭૧ હેઠળ સુરક્ષા લેવામાં આવે.

૯. દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૧ કોર્ટને સુરક્ષા લેવાની સત્તા આપે છે. આથી, કોઈ પણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે વોરંટ જારી કરતી કોઈપણ કોર્ટ તેની વિવેકબુદ્ધિથી સૂચના દ્વારા નિર્દેશ આપી શકે છે જો આવી વ્યક્તિ ચોક્કસ સમયે કોર્ટ સમક્ષ તેની હાજરી માટે પૂરતી બાંધધરીઓ સાથે બોન્ડનો અમલ કરે છે અને તે પછી, કોર્ટ દ્વારા અન્યથા નિર્દેશ આપવામાં આવે તો, જે અધિકારીને વોરંટ નિર્દેશિત કરવામાં આવે છે તે આવી બાંધધરી લેશે અને આવી વ્યક્તિને કસ્ટડીમાંથી મુક્ત કરશે.

૧૦. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતા, ૧૯૭૩ની કલમ ૭૬ એ જોગવાઈ કરે છે કે ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને વિલંબ કર્યા વિના કોર્ટ સમક્ષ લાવવામાં આવે છે, જે પુષ્ટિ કરે છે કે પોલીસ અધિકારી અથવા ધરપકડના વોરંટનો અમલ કરતી અન્ય વ્યક્તિ, બિનજરૂરી વિલંબ કર્યા વિના સુરક્ષા તરીકે કલમ ૭૧ની જોગવાઈઓને આધિન, ધરપકડ કરાયેલ વ્યક્તિને કોર્ટ સમક્ષ લાવશે, જેની સામે તેને કાયદા દ્વારા આવી વ્યક્તિને રજૂ કરવાની જરૂર છે, એવી જોગવાઈ સાથે કે આવા વિલંબ, કોઈ પણ સંજોગોમાં, ધરપકડના સ્થળથી મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટ સુધીની મુસાફરી માટે જરૂરી સમય સિવાય ચોવીસ કલાકથી વધુ નહીં હોય.

૧૧. જેમની સામે વોરંટ જારી કરવામાં આવે છે તે વ્યક્તિની ધરપકડ કરવાની પ્રક્રિયા અંગે સંહિતામાં કલમ ૮૦ની જોગવાઈ હોવા છતાં તે સ્પષ્ટ કરે છે કે જ્યાં સુધી વોરંટ જારી કરનારી કોર્ટ ધરપકડના સ્થળથી ૩૦ કિલોમીટરની અંદર ન હોય અથવા કાર્યકારી મેજિસ્ટ્રેટ અથવા જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક અથવા પોલીસ કમિશનરની નજીક ન હોય, જેમના અધિકારક્ષેત્રની સ્થાનિક હદમાં ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અથવા જ્યાં સુધી કલમ ૭૧ હેઠળ સુરક્ષા લેવામાં ન આવે, ત્યાં સુધી તેને આવા મેજિસ્ટ્રેટ અથવા જિલ્લા પોલીસ અધિક્ષક અથવા કમિશનર સમક્ષ લઈ જવી જોઈએ; એવું લાગે છે કે ચોવીસ કલાક સંબંધિત કલમ ૭૧ની

જોગવાઈનો તપાસ એજન્સી દ્વારા દુરુપયોગ કરવામાં આવી રહ્યો છે અને તેથી, આવી પરિસ્થિતિ ઘણા લોકોમાં ઊભી થઈ રહી છે. જ્યારે પોલીસે આરોપપત્ર દાખલ કરતા પહેલા વોરંટ માંગ્યું હોય તેવા કેસો.

૧૨. વર્તમાન અરજીમાં મુખ્ય મુદ્દો વ્યવહારીક રીતે એ અસરનો છે કે શું કોર્ટને તપાસ બાકી રહે ત્યાં સુધી વોરંટ જારી કરવાનો અને તપાસના હેતુ માટે આરોપીની ધરપકડ કરવાનો નિર્દેશ આપવાનો અધિકાર છે, જોકે હજુ સુધી કોર્ટ સમક્ષ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી કોર્ટ સંજ્ઞાન લીધું નથી.આમ, કોર્ટ સંજ્ઞાન લીધા પછી જ વોરંટ જારી કરી શકે છે અને કાયદા અનુસાર આગળ વધી શકે છે.

૧૪. આપું જ એક સ્પષ્ટ ઉદાહરણ દાઉદ ઇબ્રાહિમ કાસકરનો કેસ છે, જેની ઓળખને કોઈ વિગતોની જરૂર નથી, પરંતુ ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટની પૂર્ણ ખંડપીઠે આવી જ પરિસ્થિતિમાં વોરંટ રદ કરીને આ મુદ્દાનો નિર્ણય તેની તરફેણમાં કર્યો છે.સંદર્ભ હેઠળનો કેસ ૨૦૦૦ (૧૦) એસ. સી. સી. ૪૩૮ માં નોંધાયેલા સી. બી. આઈ. વિરુદ્ધ દાઉદ ઇબ્રાહિમ કાસકર દ્વારા રાજ્યનો છે, જેની વિગતો હવે પછી હકીકતો અને કેસ કાયદાના ક્રમમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.

૧૫. અન્ય મુખ્ય મુદ્દો એ છે કે આવા આરોપીની "કસ્ટડી" નો ખ્યાલ ત્યારે આવે છે જ્યારે તેણે તેની સામેની ફરિયાદને રદ કરવા માટે અથવા આગોતરા જામીન માટે અથવા વર્તમાન અરજીમાં પડકારવામાં આવેલા વોરંટ જારી કરવાના આવા કોઈપણ આદેશને પડકારવા માટે સક્ષમ અધિકારી સમક્ષ અનેક મુકદ્દમાઓ દાખલ કર્યા હોય.તે નિશ્ચિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે એકવાર કોઈ વ્યક્તિ કાયદાની કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રમાં આત્મસમર્પણ કરે છે, ત્યારે તેને કાં તો કસ્ટડીમાં અથવા કોર્ટોની સંભાળ/રક્ષણ/આશ્રયસ્થાનમાં ગણવામાં આવે છે જ્યાં તે બંધારણીય અધિકારોના આધારે કેટલીક ન્યાયી રાહતની પ્રાર્થના કરે છે.૨૦૧૪ (૧૬) એસ. સી. સી. ૬૨૩ માં નોંધાયેલા સંદીપ કુમાર બાફના વિરુદ્ધ મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના કેસનો સંદર્ભ સામગ્રી હશે, જેમાં કસ્ટડીનો અર્થ આ ચુકાદામાં લેવામાં આવેલા દ્રષ્ટિકોણની પુષ્ટિ કરે છે.

૧૬. વર્તમાન કેસમાં, જોકે દલીલ દરમિયાન, એ વાત પર ભાર મૂકવામાં આવે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટને આવી અરજીને ધરપકડ કરવા અને પોલીસ અધિકારી સમક્ષ અરજદારને રજૂ કરવા માટે વોરંટ જારી કરવાની મંજૂરી આપવાનો કોઈ અધિકારક્ષેત્ર નથી, સંશોધન અરજીનો સરવાળો અને સાર એ અસર માટે છે કે જ્યારે અરજદાર ન્યાયિક સત્તામંડળ સમક્ષ ખૂબ જ સારી રીતે

હાજર હતો, ત્યારે ૨૭/૫/૨૦૧૬ એટલે કે એફ. આઈ. આર. ના બીજા દિવસથી એટલે કે આવી અરજી દાખલ થાય ત્યાં સુધી, તે કહી શકાતું નથી કે અરજદાર ફરાર છે અને તેથી, તેની સામે વોરંટ જારી કરવાનું કોઈ કારણ નથી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે લગભગ એક મહિનાથી વધુ સમયના આવા સમયગાળા દરમિયાન, અરજદારે ફરિયાદ રદ કરવા અથવા આગોતરા જામીન મેળવવાના તેના કાનૂની અધિકારોનો ઉપયોગ કર્યો છે, પરંતુ તે આવી કોઈ પણ અરજીમાં સફળ ન થઈ શક્યો હોવાથી, તે કહી શકાતો નથી કે તે ફરાર છે અને તેથી, વિવાદિત આદેશ મુજબ વોરંટ જારી કરવું જરૂરી છે. જો આપણે વિવાદિત આદેશને ધ્યાનમાં લઈએ, તો તે સ્પષ્ટ થાય છે કે જામનગરના વિદ્વાન ચીફ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટે પછીની અરજીના નિવેદન અને ૨૦૧૬ (૧) જી. એલ. આર. ૨૦૮ માં નોંધાયેલા નઝીમુદ્દીન ફખરુદ્દીન કાઝી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં તેની સમક્ષ ટાંકવામાં આવેલા એક ચુકાદા પર સંપૂર્ણ રીતે આધાર રાખ્યો છે.

૧૮. અન્યથા પણ તથ્યાત્મક વિગતો આ તબક્કે વધુ સામગ્રી નથી કારણ કે તે નિર્વિવાદ હકીકત છે કે અરજદાર સામે એફ. આઈ. આર. છે અને તે આવા એફ. આઈ. આર. ને રદ કરવામાં અથવા આગોતરા જામીન મેળવવામાં

સફળ થઈ શક્યો ન હતો અને તેથી, વહેલા અથવા મોડેથી તેની પોલીસ દ્વારા ધરપકડ કરવામાં આવશે.આથી, તેની પાસે સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે ન્યાયિક સત્તામંડળ સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરવા સિવાય કોઈ વિકલ્પ નથી અને તે પહેલાં તેણે તપાસ એજન્સીને સહકાર આપવાની જરૂર છે જેથી તપાસ અધિકારી તપાસ પૂર્ણ કરી શકે.આ તબક્કે, એ પણ સ્પષ્ટ છે કે જો અરજદારે કોઈ ગુનો કર્યો નથી, તો તેને તપાસ અધિકારી સમક્ષ હાજર થવામાં ડરવાનું અને તપાસ એજન્સીને સમજાવવાનો પ્રયાસ કરીને પોતાનો કેસ રજૂ કરવાનું કોઈ કારણ નથી કે તેણે કોઈ ગુનો કર્યો નથી અથવા તેણે કોઈ ગુનો કર્યો છે તે સાબિત કરવા માટે તેની સામે કોઈ પુરાવા નથી.પરંતુ તપાસથી છુપાવવાથી ચોક્કસપણે આવા વોરંટ જારી કરવામાં પરિણમશે, કારણ કે ઉપરોક્ત, આવી પ્રથાનું પાલન કરવામાં આવી રહ્યું છે અને વિવિધ કોર્ટો દ્વારા આવા મુદ્દા પર જુદા જુદા નિર્ણયોને કારણે પણ હોઈ શકે છે.

૧૯. કોઈ પણ સંજોગોમાં, કાયદો સારી રીતે સ્થાપિત છે કે કોર્ટ આરોપપત્ર દાખલ કરતા પહેલા તપાસની સહાય માટે વોરંટ જારી કરી શકતી નથી અને તે પણ સારી રીતે સ્થાપિત સ્થિતિ છે કે એકવાર વાદી કોઈ કાર્યવાહી દાખલ કરીને કોર્ટ સમક્ષ હોય, તો તેની સાથે ન્યાયિક કસ્ટડીમાં વ્યવહાર કરવામાં આવે અને તે કિસ્સામાં, સંબંધિત કોર્ટ માટે યોગ્ય રહેશે કે તે

આવા અરજદારને તપાસની સહાય માટે સક્ષમ અધિકારી સમક્ષ હાજર થવા અને તપાસ પૂર્ણ થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે યોગ્ય નિર્દેશ આપે.આવી કવાયત દરમિયાન, આરોપીની એકમાત્ર ચિંતા તેને ઓછામાં ઓછા ચોવીસ કલાક માટે પોલીસ કસ્ટડીમાં રાખવાની તપાસ એજન્સીની સત્તાઓ વિશે હોઈ શકે છે.તેથી, જો તે ભાગનું ધ્યાન રાખવામાં આવે, તો વર્તમાન મુકદ્દમાની પ્રકૃતિમાં કાર્યવાહીની વિવિધતા વિના તમામ કેસોના સંદર્ભમાં સમગ્ર મુદ્દો ઉકેલાઈ જશે.

૨૦. આ હેતુ માટે, નીચે આપેલા સંદર્ભોનો અહીં ઉલ્લેખ કરવાની જરૂર છે:

[૧] ઈન્દર મોહન ગોસ્વામી વિરુદ્ધ ઉત્તરાંચલ રાજ્યએ ૨૦૦૭ (૧૨) એસ. સી. સી. ૧ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટની સંપૂર્ણ ખંડપીઠે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે;

“૪૭. આ અપીલ સાથે વિદાય લેતા પહેલા, અમે એક એવા મુદ્દા પર ચર્ચા કરવા માંગીએ છીએ જે ખૂબ જ જાહેર મહત્વનો છે, એટલે કે, કોર્ટ દ્વારા વોરંટ કેવી રીતે અને ક્યારે જારી કરવા જોઈએ?અમારા ધ્યાનમાં આવ્યું છે કે ઘણા કિસ્સાઓમાં જામીનપાત્ર અને બિનજામીનપાત્ર વોરંટ આકસ્મિક અને

યાંત્રિક રીતે જારી કરવામાં આવે છે.તાત્કાલિક કેસમાં, કોર્ટ સામેલ વિવાદની પ્રકૃતિને યોગ્ય રીતે સમજ્યા વિના અને ઉપલબ્ધ ઉપાયોને સમાપ્ત કર્યા વિના બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરે છે.ટ્રાયલ કોર્ટે નીચેના બે કેસોમાં સ્પષ્ટ રીતે નોંધાયેલી સ્થાયી કાનૂની સ્થિતિની અવગણના કરી.

૪૮. ઓમવતી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ યુ પી એન્ડ અનધર (૨૦૦૪) ૪ એસ. સી. સી. ૪૨૫ કેસમાં, આ કોર્ટે એક અસામાન્ય બાબત પર કાર્યવાહી કરી હતી જેમાં ઉચ્ચ કોર્ટે પહેલા અપીલકર્તા સામે જામીનપાત્ર વોરંટ જારી કર્યા હતા અને ત્યારબાદ બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરીને ફરિયાદીને કેસની હકીકતો જોયા વિના જેલની પાછળ ધકેલી દીધો હતો.આ કોર્ટે અવલોકન કર્યું હતું કે આવા અવિચારી આદેશોની કમનસીબ સિક્વલ એ રહી છે કે અપીલકર્તાને કસ્ટડીમાં લેવામાં આવ્યો હતો અને થોડા દિવસો માટે જેલમાં રહેવું પડ્યું હતું, પરંતુ કોઈપણ વાજબીપણું વિના.તેણીએ સહન કર્યું કારણ કે આદેશો પસાર કરતા પહેલા કેસની હકીકતોને યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવી ન

હતી.કોર્ટે એવું પણ નિરીક્ષણ કર્યું હતું કે વોરંટ જારી કરતા પહેલા અમુક અંશે કાળજી લેવી જોઈએ.

જ્ઞ. યુ. પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ પૂસુ અને અન્ય (૧૯૭૬) ૩ એસ. સી. સી. ૧ માં પેરા ૧૩ પાનું ૫ પર કોર્ટે અવલોકન કર્યું:

“૧૩.....કેસના સંજોગોમાં, આરોપી પ્રતિવાદીની હાજરીને જામીનપાત્ર વોરંટ અથવા બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરીને શ્રેષ્ઠ રીતે સુરક્ષિત કરી શકાય છે કે કેમ, તે એક એવી બાબત છે જે સંપૂર્ણપણે કોર્ટની વિવેકબુદ્ધિ પર આધારિત છે.જો કે, વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ વિવેકપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવે છે, તેમ છતાં વિવિધ વિચારણાઓને કોમ્પ્યુટરાઈઝ કરવી અને તેને અપરિવર્તનીય સૂત્રોમાં ઘટાડવી શક્ય નથી, જેના આધારે આ વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.મોટે ભાગે કહીએ તો, કોર્ટ ગુનાની પ્રકૃતિ અને ગંભીરતા, પુરાવાનું સ્વરૂપ, આરોપી માટે વિશિષ્ટ સંજોગો, તેના ફરાર થવાની સંભાવના, જનતા અને રાજ્યના વ્યાપક હિત જેવા વિવિધ પરિબલોને ધ્યાનમાં લેશે.

વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા અને રાજ્ય હિત

૫૦. સુસંસ્કૃત દેશોએ સ્વીકાર્યું છે કે સ્વતંત્રતા એ તમામ માનવ અધિકારોમાં સૌથી મૂલ્યવાન છે.અમેરિકાની સ્વતંત્રતાની ઘોષણા ૧૭૭૬, પુરુષો અને નાગરિકોના અધિકારોની ફ્રેન્ચ ઘોષણા ૧૭૮૯, માનવ અધિકારોની સાર્વત્રિક ઘોષણા અને નાગરિક અને રાજકીય અધિકારોનો આંતરરાષ્ટ્રીય કરાર ૧૯૬૬ બધા એક અવાજ સાથે બોલે છે— સ્વતંત્રતા એ દરેક મનુષ્યનો કુદરતી અને અવિભાજ્ય અધિકાર છે.તેવી જ રીતે, આપણા બંધારણની કલમ ૨૧ જાહેર કરે છે કે કાયદા દ્વારા નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર સિવાય કોઈ પણ વ્યક્તિને તેની સ્વતંત્રતાથી વંચિત રાખી શકાશે નહીં.

૫૧. બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવામાં વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતામાં દખલ સામેલ છે.ધરપકડ અને કેદનો અર્થ થાય છે વ્યક્તિના સૌથી મૂલ્યવાન અધિકારથી વંચિત રહેવું.તેથી કોર્ટોએ બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરતા પહેલા અત્યંત સાવચેતી રાખવી પડશે.

૫૨. જે રીતે સ્વતંત્રતા વ્યક્તિ માટે મૂલ્યવાન છે તે જ રીતે કાયદો અને વ્યવસ્થા જાળવવામાં સમાજનું હિત પણ મૂલ્યવાન છે.બંને સંસ્કારી સમાજના અસ્તિત્વ માટે અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે.કેટલીકવાર જનતા અને રાજ્યના વ્યાપક હિતમાં ચોક્કસ સમયગાળા માટે વ્યક્તિની સ્વતંત્રતામાં ઘટાડો કરવો એકદમ અનિવાર્ય બની જાય છે, ત્યારે જ બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવા જોઈએ.

જ્યારે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવા જોઈએ

૫૩. જ્યારે જામીનપાત્ર વોરંટના સમન્સમાં ઈરિછત પરિણામ આવવાની શક્યતા ન હોય ત્યારે વ્યક્તિને કોર્ટમાં લાવવા માટે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવું જોઈએ.આ ત્યારે હોઈ શકે છે જ્યારે:

* એવું માનવું વાજબી છે કે વ્યક્તિ સ્વેચ્છાએ કોર્ટમાં હાજર નહીં થાય; અથવા

* પોલીસ સત્તાવાળાઓ તેને સમન્સ આપવા માટે વ્યક્તિને શોધવામાં અસમર્થ છે; અથવા

* એવું માનવામાં આવે છે કે જો વ્યક્તિને તાત્કાલિક કસ્ટડીમાં ન રાખવામાં આવે તો તે કોઈને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે.

પજ. શક્ય હોય ત્યાં સુધી, જો કોર્ટનો અભિપ્રાય હોય કે કોર્ટમાં આરોપીની હાજરી મેળવવા માટે સમન્સ પૂરતું હશે, તો સમન્સ અથવા જામીનપાત્ર વોરંટને પ્રાધાન્ય આપવું જોઈએ. જામીનપાત્ર અથવા બિનજામીનપાત્ર વોરંટ હકીકતોની યોગ્ય તપાસ કર્યા વિના અને મનની સંપૂર્ણ અરજી કર્યા વિના ક્યારેય જારી થવું જોઈએ નહીં, કારણ કે વોરંટ જારી કરવાથી અત્યંત ગંભીર પરિણામો અને અસરો થાય છે. કોર્ટે ખૂબ જ કાળજીપૂર્વક તપાસ કરવી જોઈએ કે શું ફોજદારી ફરિયાદ અથવા એફ. આઈ. આર. પરોક્ષ હેતુ સાથે દાખલ કરવામાં આવી નથી.

૫૫. ફરિયાદના કેસોમાં, પ્રથમ તબક્કે, કોર્ટે ફરિયાદની નકલ સાથે સમન્સ મોકલવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ.જો આરોપી સમન્સ ટાળતો હોય તેવું લાગતું હોય, તો બીજા કિસ્સામાં કોર્ટે જામીનપાત્ર-વોરંટ બહાર પાડવું જોઈએ.ત્રીજા કિસ્સામાં, જ્યારે કોર્ટને સંપૂર્ણ સંતોષ થાય છે કે આરોપી ઇરાદાપૂર્વક કોર્ટની કાર્યવાહીને ટાળી રહ્યો છે, ત્યારે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવાની પ્રક્રિયાનો આશરો લેવો જોઈએ.વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા સર્વોપરી છે, તેથી અમે પ્રથમ અને બીજા તબક્કે કોર્ટોને બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવાથી દૂર રહેવાની ચેતવણી આપીએ છીએ.

૫૬. સત્તાનો ઉપયોગ વિવેકાધીન હોવાને કારણે અત્યંત કાળજી અને સાવધાની સાથે વિવેકપૂર્ણ રીતે થવો જોઈએ.કોર્ટે વોરંટ જારી કરતા પહેલા વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા અને સામાજિક હિત બંનેને યોગ્ય રીતે સંતુલિત કરવા જોઈએ.વોરંટ જારી કરવા માટે કોઈ સ્ટ્રેટ-જેકેટ ફોર્મ્યુલા ન હોઈ શકે પરંતુ સામાન્ય નિયમ તરીકે, જ્યાં સુધી કોઈ આરોપી પર ઘોર ગુનાના ગુનાનો આરોપ મૂકવામાં ન આવે અને તે પુરાવા સાથે ચેડા કરે અથવા તેનો નાશ કરે અથવા કાયદાની પ્રક્રિયામાંથી

છટકી જાય તેવી આશંકા ન હોય ત્યાં સુધી બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરવાનું ટાળવું જોઈએ.

૫૭. કોર્ટે બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરતી વખતે વ્યક્તિગત સ્વતંત્રતા અને જનતા અને રાજ્યના હિત વચ્ચે યોગ્ય સંતુલન જાળવવાનો પ્રયાસ કરવો જોઈએ.

૫૮. આ કેસની હકીકતો અને સંજોગોની સંપૂર્ણતાને ધ્યાનમાં લીધા પછી, હાઈકોર્ટના વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશને ટકાવી શકાતો નથી.”

[૨] સી. બી. આઈ. વિરુદ્ધ દાઉદ ઈબ્રાહિમ કાસકર દ્વારા ૨૦૦૦ (૧૦) એસ. સી. સી. ૪૩૮ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટની સંપૂર્ણ ખંડપીઠે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે;

“૬. વિવાદિત આદેશ પરથી આપણને જાણવા મળે છે કે નિયુક્ત કોર્ટ સમક્ષ સી. બી. આઈ. વતી રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે તે ગુનાઓની વધુ તપાસ કરી રહી હતી, જેના સંદર્ભમાં અગાઉ આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને જે

પ્રતિવાદીઓ ફરાર હતા, તેમની હાજરી ગુનાઓમાં તેમની ભૂમિકા, જો કોઈ હોય તો, તેની ખાતરી કરવા માટે એકદમ જરૂરી હતી, તેથી અરજીઓ દાખલ કરવી જરૂરી હોવાનું અનુભવાયું હતું. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વોરંટ અને/અથવા જાહેરાતો જારી થયા પછી જ, તે (સી. બી. આઈ.) વધુ તપાસના હેતુસર તેમને તપાસ એજન્સી સમક્ષ હાજર થવા માટે દબાણ કરવા માટે વધુ બળજબરીભર્યા પગલાં લઈ શકશે. સી. બી. આઈ. અનુસાર સંહિતાની કલમ ૭૮ અને ટાડાની કલમ (૩) (એ) હેઠળ નિયુક્ત કોર્ટને ધરપકડ અને જાહેરાતના વોરંટ જારી કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા આપવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત દલીલને નકારી કાઢતાં નિયુક્ત કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો હતો કે ગુનાના સંદર્ભમાં સંજ્ઞાન લીધા પછી તેના આરોપીઓને માત્ર સુનાવણીનો સામનો કરવા માટે દબાણ કરવા માટે પ્રક્રિયા જારી કરી શકાય છે, પરંતુ સંહિતાની કલમ ૭૩ હેઠળ તપાસની સહાય માટે કોર્ટ દ્વારા આવી કોઈ પ્રક્રિયા જારી કરી શકાતી નથી.

૧૨. હવે જે વિવાદાસ્પદ પ્રશ્નનો જવાબ આપવાની જરૂર છે તે એ છે કે શું કોર્ટ તપાસ એજન્સીની સહાય માટે પોલીસ સમક્ષ

રજૂ કરવા માટે તપાસ દરમિયાન કોઈ વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટે વોરંટ જારી કરી શકે છે.

૧૩. સંહિતાના પ્રકરણ VI, જેને 'હાજર થવા માટે દબાણ કરવાની પ્રક્રિયાઓ' તરીકે શીર્ષક આપવામાં આવ્યું છે, તેમાં ચાર ભાગોનો સમાવેશ થાય છે ભાગ A સમન્સ સાથે સંબંધિત છે; ભાગ B ધરપકડના વોરંટ માટે; ભાગ C ઘોષણા અને જોડાણ માટે અને ભાગ D પ્રક્રિયાઓ સંબંધિત અન્ય નિયમો માટે. ભાગ બી, જેની સાથે આપણે મુખ્યત્વે આ અપીલમાં સંબંધિત છીએ, તેની કલમમાં કલમ ૭૦ થી ૮૧ છે. કલમ ૭૦ એ સ્વરૂપની વાત કરે છે જેમાં વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા માટેનું વોરંટ કોર્ટ દ્વારા જારી કરવામાં આવે છે અને તેની ટકાઉ માન્યતા છે. કલમ ૭૧ વોરંટ જારી કરતી કોર્ટને વોરંટનો અમલ કરનાર અધિકારીને તેમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી શરતો અને નિયમો અનુસાર તે વ્યક્તિને મુક્ત કરવા માટે નિર્દેશ આપવાની સત્તા આપે છે. કલમ ૭૨ એ જોગવાઈ કરે છે કે વોરંટ સામાન્ય રીતે એક અથવા વધુ પોલીસ અધિકારીઓને નિર્દેશિત કરવામાં આવશે પરંતુ જો તેનો તાત્કાલિક અમલ જરૂરી હોય અને કોઈ પોલીસ અધિકારી તાત્કાલિક ઉપલબ્ધ

ન હોય તો તેને અમલ માટે અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિને નિર્દેશિત કરી શકાય છે.

૨૪. હવે જ્યારે આપણને જાણવા મળ્યું છે કે સંહિતાની કલમ ૭૩ સામાન્ય રીતે લાગુ પડે છે અને તપાસ દરમિયાન કોર્ટ અન્ય બાબતોની સાથે સાથે, બિનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપ ધરાવતી અને ધરપકડથી બચી રહેલી વ્યક્તિને પકડવા માટે તેની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને વોરંટ જારી કરી શકે છે, ત્યારે આપણે સંબંધિત પ્રશ્નનો જવાબ આપવાની જરૂર છે કે શું આવા વોરંટ જારી કરવાથી તેને તપાસની સહાય માટે પોલીસ સમક્ષ રજૂ કરી શકાય છે કે કેમ. એવું ન કહી શકાય કે મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ દરમિયાન ભાગ્યે જ ભૂમિકા ભજવે છે, જેમાં તપાસ એજન્સીની વિનંતી પર તે પરીક્ષણ ઓળખ પેરેડ કરે છે, આરોપીની કબૂલાત અથવા સાક્ષીનું નિવેદન નોંધે છે, અથવા તે છે અથવા સાક્ષી તે છે. જો કે, આવા અથવા સમાન કાર્યો કરવામાં મેજિસ્ટ્રેટ કલમ ૭૩ હેઠળ જારી કરાયેલા ધરપકડના વોરંટ અનુસાર તેની સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવેલા બિનજામીનપાત્ર ગુનાના આરોપી સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરતા નથી. આવી રજૂઆત

પર, કોર્ટ કાં તો તેને કલમ ૪૩૯ હેઠળ જામીન પર મુક્ત કરી શકે છે અથવા સંહિતાની કલમ ૧૬૭ હેઠળ કસ્ટડીમાં (પોલીસ અથવા ન્યાયિક) તેની અટકાયતને અધિકૃત કરી શકે છે.મેજિસ્ટ્રેટ, તપાસ એજન્સી દ્વારા ખસેડવામાં આવ્યા પછી, પોલીસ કસ્ટડી માટેની તેની વિનંતીને ધ્યાનમાં લેશે કે કેમ તે તેના સંપૂર્ણ વિવેકબુદ્ધિ પર રહેશે જેનો ઉપયોગ સંહિતાની કલમ ૧૬૭ (૩) અનુસાર ન્યાયિક રીતે કરવો પડશે.કારણ કે વોરંટ માત્ર કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવા માટે જ જારી કરી શકાય છે અને પોલીસ સમક્ષ નહીં અને પોલીસ કસ્ટડીમાં અટકાયત માટે અધિકૃતતા ન તો એક બાબત તરીકે આપવામાં આવે છે અને ન તો માત્ર પોલીસને પૂછવા પર, પરંતુ તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીના આધારે ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા પછી જ, શ્રી દેસાઈ તેમની રજૂઆતમાં સંપૂર્ણપણે યોગ્ય ન હતા કે સંહિતાની કલમ ૭૩ હેઠળ ધરપકડનું વોરંટ કોર્ટ દ્વારા માત્ર તપાસની સહાય માટે પોલીસ સમક્ષ આરોપીઓને રજૂ કરવા માટે જારી કરી શકાય છે.”

[૩] વિકાસ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્યએ એ. આઈ. આર. ૨૦૧૪ એસ. સી. (પૂરક) ૧૧૨૪માં અહેવાલ આપ્યો હતો, જેમાં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટની સંપૂર્ણ ખંડપીઠે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે;

“૧૪. ભારતનું બંધારણ એ કઠોર ધોરણ છે-દેશનો સર્વોચ્ચ કાયદો.અન્ય તમામ કાયદાઓ તેમના મૂળમાંથી ઉદ્ભવે છે અને બંધારણમાં નિર્ધારિત સિદ્ધાંતોના પૂરક અને આનુષંગિક છે.તેથી, ફોજદારી કાયદો પણ તેનો સ્રોત અને નિર્વાહ બંધારણમાંથી મેળવે છે.બંધારણ, એક તરફ, કલમ ૨૧ હેઠળ તેના નાગરિકોને જીવન અને સ્વતંત્રતાના અધિકારની બાંધધરી આપે છે અને બીજી તરફ નાગરિકોની સ્વતંત્રતાની સુરક્ષા અને પ્રોત્સાહન માટે તેમના ન્યાયિક કાર્યનું નિર્વહન કરતી વખતે ન્યાયાધીશો પર ફરજ અને જવાબદારી લાદે છે.”

૨૧. ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટના ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત નિર્ણયો દ્વારા કાયદો સારી રીતે સ્થાપિત થયો હોવા છતાં, એવું લાગે છે કે જ્યારે નઝીમુદ્દીન ફખરુદ્દીન કાઝી (સુપ્રા) ના કેસમાં વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશો એવું માન્યું હતું કે જો બિનજામીનપાત્ર ગુનાનો આરોપી વ્યક્તિ ધરપકડથી બચી રહ્યો હોય તો તપાસના તબક્કે કલમ ૭૦ હેઠળ વોરંટ જારી કરી શકાય છે.જો

કે, ચુકાદામાં એ પણ સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે વ્યક્તિની વોરંટના અમલમાં ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ લાવવાની જરૂર હતી, જે પછી સંહિતાની કલમ ૧૬૭ અથવા કલમ ૪૩૯ હેઠળ ઉપલબ્ધ યોગ્ય માર્ગને અનુસરી શકે છે અને આમ, મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તે કેસમાં અરજદાર સામે વોરંટ જારી કરવાના આદેશની પુષ્ટિ કરી હતી.

૨૨. વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આવા અહેવાલિત કેસમાં અને નારાયણ @નારાયણ સાઈ @મોટા ભગવાન (સુપ્રા) ના કેસમાં અભિપ્રાયના તફાવત તરફ ધ્યાન દોર્યું છે, જેમાં આ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના અન્ય વિદ્વાન એકલ ન્યાયાધીશે આવા અહેવાલિત ચુકાદા પહેલા સી. બી. આઈ. વિરુદ્ધ દાઉદ ઈબ્રાહિમ કાસકર (સુપ્રા) દ્વારા રાજ્યના કેસ પર આધાર રાખીને વિપરીત અભિપ્રાય લીધો છે અને તે રીતે પુષ્ટિ કરે છે કે વિનંતી મુજબ તપાસની સહાય માટે વોરંટ જારી કરી શકાતું નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે જોકે આ ચુકાદો નઝીમુદ્દીન ફખરુદ્દીન કાઝી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (સુપ્રા) ના કેસમાં વિદ્વાન સિંગલ જજ સમક્ષ ટાંકવામાં આવ્યો છે, તે જાહેર કર્યા વિના કે તે કેવી રીતે અલગ કરવામાં આવ્યો છે અથવા જ્યારે વિદ્વાન સિંગલ જજ અલગ ઢ્રષ્ટિકોણ લઈ રહ્યા હોય ત્યારે તે કેવી રીતે લાગુ પડતો નથી, વ્યવહારીક રીતે, વિદ્વાન સિંગલ જજે આ

બાબતને મોટી બેન્યમાં મોકલવી પડશે.હાલમાં, હું આવા કેસને મોટી બેન્યમાં મોકલવા અંગેના આવા વિવાદમાં પ્રવેશવા માંગતો નથી, પરંતુ તે સ્પષ્ટ છે કે તેનાથી વિદ્વાન એડવોકેટ એવું સૂચન કરી રહ્યા છે કે જો આ કોર્ટ નઝીમુદ્દીન ફખરુદ્દીન કાઝી (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદા પર આધાર રાખવાનો વિચાર કરે તો કોર્ટે વિરોધાભાસી નિર્ણયોને ધ્યાનમાં રાખીને યોગ્ય નિર્દેશો માટે આ બાબતને મોટી બેન્યમાં મોકલવી જોઈએ.જો કે, જ્યારે હું અહીં ઉપર ઉલ્લેખિત ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખું છું, ત્યારે મને નઝીમુદ્દીન ફખરુદ્દીન કાઝી (સુપ્રા) ના ચુકાદા પર આધાર રાખવાનું કોઈ કારણ દેખાતું નથી, ખાસ કરીને જ્યારે મારા મતે, આવા કિસ્સાઓમાં, વોરંટ જારી કરવાના આદેશને રદ કરવા ઉપરાંત, ન્યાયિક કસ્ટડીમાં માનવામાં આવતા અરજદારને, તેની ધરપકડ થવાની આશંકાને સુરક્ષિત રાખીને તપાસ એજન્સી સમક્ષ હાજર થવા અને તેને ચોવીસ કલાક સુધી પોલીસ કસ્ટડીમાં રાખવાનો નિર્દેશ આપવો જરૂરી છે. તપાસ એજન્સી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી છે કે તેઓ ગુનાની પ્રકૃતિ અને સંબંધિત વ્યક્તિને ધ્યાનમાં લીધા વિના ચોવીસ કલાક માટે વ્યક્તિની અટકાયત કરવાનો હકદાર છે.

૨૩. ઉપરોક્ત ચર્ચા અને કાયદાની જોગવાઈઓ પરથી એ પણ સ્પષ્ટ થાય છે કે કોઈ પણ સંજોગોમાં, સમાધાનપાત્ર ગુનાઓમાં, બિનજામીનપાત્ર વોરંટ જારી કરી શકાતું નથી, પરંતુ શરૂઆતમાં તપાસ અધિકારીએ પણ આરોપીને તેની સમક્ષ હાજર રહેવા માટે નોટિસ જારી કરવી પડે છે, જેમ કે સંહિતાની કલમ ૧૬૦ હેઠળ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, જે પોલીસ અધિકારીઓને કલમમાં વપરાયેલ શબ્દ સાક્ષી હોવા છતાં તેની સમક્ષ કોઈપણ વ્યક્તિની હાજરી જરૂરી કરવાની સત્તા આપે છે. સામાન્ય રીતે, શરૂઆતમાં આવી નોટિસ જારી કરવાની જરૂર છે અને આવી નોટિસનું પાલન ન કરવા પર, જામીનપાત્ર વોરંટ અને પછી માત્ર બિનજામીનપાત્ર વોરંટ અથવા અન્યથા પોલીસને કોઈની પાસેથી તપાસ કરવાની સહજ સત્તા મળી છે, જો આવી કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ચોક્કસ ગુનો કરવા અંગે તેની પાસે પૂરતા પુરાવા હોય, જેના માટે ન્યાયિક સત્તા દ્વારા વોરંટના આદેશની બિલકુલ જરૂર નથી.

૨૪. જો કે, ઉપરોક્ત મુજબ, આવા મુદ્દાને તપાસની સહાય માટે વોરંટ જારી કરવાના આદેશને રદ કરીને ઉકેલી શકાય છે, પરંતુ અરજદારને તપાસ અધિકારી સમક્ષ હાજર રહેવાના નિર્દેશ સાથે તપાસ પૂર્ણ થાય તે જોવા માટે અને તે કિસ્સામાં તપાસ અધિકારી અરજદારની ધરપકડ કરી શકે છે અને ચોવીસ કલાક રાહ જોયા વિના તરત જ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ રજૂ કરી

શકાય છે, એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે ચોવીસ કલાકનો સમયગાળો ફરજિયાત નથી અને સંહિતાની કલમ ૭૬ હેઠળ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે, જે જોગવાઈ કરે છે કે આવી વ્યક્તિને બિનજરૂરી વિલંબ વિના સક્ષમ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવશે.આથી, કલમ ૭૬ માં જે બાબત પર ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે તે બિનજરૂરી વિલંબ વિના ઉત્પાદન છે, પરંતુ તે એ છે કે આવા વિલંબ ક્યારેય ચોવીસ કલાકથી વધુ ન હોવો જોઈએ.તેથી, એવું ન કહી શકાય કે પોલીસને આરોપીની પ્રકૃતિ અને ગુનાની ગંભીરતા જેવા અન્ય તમામ મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના ચોવીસ કલાક સુધી તેની કસ્ટડીમાં રાખવાની મંજૂરી છે, તેમજ આરોપીની પ્રકૃતિ પણ.આમ, ગુનેગારોમાં કોઈ વર્ગીકરણ ન હોવા છતાં, તે તદ્દન સ્પષ્ટ છે કે જો કોઈ કસ્ટર ગુનેગારની ધરપકડ કરવામાં આવે અને ચોક્કસ માહિતી અથવા પુરાવા મેળવવા માટે તપાસ ચાલી રહી હોય, તો કોર્ટ સમક્ષ વ્યક્તિને રજૂ કરવામાં વિલંબ થઈ શકે છે, પરંતુ એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં ગુનો કાગળ પર હોય, કદાચ, આરોપીઓને કાર્યાલયના કલાકોથી વધુ અથવા ઓછામાં ઓછા રાતોરાત પોલીસ કસ્ટડીમાં રાખવાની જરૂર નથી.વધુમાં વધુ, જો તપાસ એજન્સીનો અભિપ્રાય છે કે ચોક્કસ માહિતી અને પુરાવા મેળવવા માટે સતત પોલીસ પૂછપરછ જરૂરી છે, તો તે કિસ્સામાં, પોલીસ ચોક્કસપણે રિમાન્ડ માટે અરજી કરી શકે છે.

૨૫. કેરળ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા ક્રિમિનલ મિસેલેનિયસ કેસ નંબર ૨૦૨૩/૨૦૧૬ માં કમલ કિશિન લૌગની વિરુદ્ધ સિનિયર ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસરના કેસનો સંદર્ભ સુસંગત રહેશે, જેમાં, સમાન પરિસ્થિતિમાં, કોર્ટે ઘણા નિર્દેશો જારી કર્યા છે અને વ્યવહારીક રીતે આવા નિર્દેશોના આધારે, તપાસ એજન્સીએ વિચાર્યું છે કે આગળ કોઈ આદેશની જરૂર નથી. અપીલની વિશેષ રજા (ફોજદારી) નંબર ૬૮૮૫/૨૦૧૬ માં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટ દ્વારા પ્રવીણ કનાભાઈ કંડોરિયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં ૧૬મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ના આદેશનો સંદર્ભ પણ સામગ્રી છે, જેમાં ૧૬મી સપ્ટેમ્બર, ૨૦૧૬ના આવા આદેશ દ્વારા, ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટે પણ આગોતરા જામીન માટેની અરજીને નકારી કાઢી છે અને રદ કરવાની અરજી પણ નકારી કાઢવામાં આવી હોવા છતાં, આરોપીઓને કોર્ટ સમક્ષ હાજર થવા અને નિયમિત જામીન અરજી દાખલ કરવાના નિર્દેશ સાથે ધરપકડ સામે લાભ ચાર અઠવાડિયા માટે લંબાવ્યો છે. કમલેશ લખુભાઈ ફાલિયા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટ દ્વારા વિશેષ અપીલ (ફોજદારી) નંબર ૫૩૫૦/૨૦૧૬ માં ૨૨/૭/૨૦૧૬ તારીખના આદેશને યાદ કરવો પણ સુસંગત છે, જેમાં ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટ દ્વારા આગોતરા જામીનનો લાભ નકારવામાં આવ્યો હોવા છતાં, ભારતની માનનીય સર્વોચ્ચ કોર્ટે અરજદારને ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરવાનો અને

કાયદા અનુસાર વહેલી તકે નિર્ણય લેવાના નિર્દેશ સાથે જામીન માટે અરજી કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.

૨૬. ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે વિવાદિત ચુકાદામાં ભૌતિક અનિયમિતતા અને ગેરકાયદેસરતા હોય, ત્યારે વોરંટ જારી કરીને, નોટિસ અથવા જામીનપાત્ર વોરંટ આપ્યા વિના અને તે પણ આરોપીઓને યોગ્ય કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવાના નિર્દેશ વિના તપાસની સહાય માટે, જામનગરના મુખ્ય ન્યાયિક મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા ૨/૭/૨૦૧૬ ના વિવાદિત આદેશને આથી રદ કરવામાં આવે છે અને રદ કરવામાં આવે છે પરંતુ નીચેના નિર્દેશો સાથે;

(એ) અરજદાર તપાસ અધિકારીને અગાઉથી જાણ કરીને આજથી ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળાની અંદર તપાસ અધિકારી સમક્ષ હાજર થશે.આવી હાજરી સવારે ૧૦-૦૦ થી ૬-૦૦ વાગ્યા વચ્ચે હોવી જોઈએ, જે દરમિયાન તપાસ અધિકારી કેસની તપાસ પૂર્ણ કરશે.

(બી) જો તપાસ અધિકારીને અન્ય કોઈ દિવસે ફરીથી અરજદારની હાજરીની જરૂર હોય, તો પછી, અરજદાર તપાસ

અધિકારી દ્વારા બોલાવવામાં આવે ત્યારે તપાસ અધિકારી સમક્ષ હાજર રહેવાનું ચાલુ રાખશે, પરંતુ માત્ર સવારે ૨ વાગ્યાથી બપોરે ૧ વાગ્યા વચ્ચે.

(સી) અરજદાર સક્ષમ કોર્ટ સમક્ષ જામીન માટે અરજી કરી શકે છે અને તપાસ અધિકારી જો ઈચ્છે તો પોલીસ કસ્ટડી માટે અરજી કરી શકે છે.

૨૭. આ અરજી ઉપરોક્ત અવલોકનો અને દિશા નિર્દેશો સાથે નિકાલ કરવામાં આવે છે.નિયમને ઉપરોક્ત હદ સુધી સંપૂર્ણ બનાવવામાં આવ્યો છે.સીધી સેવાની મંજૂરી છે.

સહી/-

(ન્યાયમૂર્તિ એસ. જી. શાહ)

* વત્સલ

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be

authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.